

ŠKOLA

iz posebnog ugla
Danas

BROJ 2

DECEMBAR 2020.

Urednica: Jelka Jovanović

Novinari/ke: Marjana Stevanović, Zoran Panić, Nenad Kovačević

Obrada fotografija: Stanislav Milojković

Korektura: Marjana Stevanović

Prelom: Zoran Spahić

Štampa: Štamparija Borba

Izdavač: Dan Graf

Svi mogu biti đaci!

Netrpeljivost i sažaljenje. To su najčešća, često pomešana, osećanja koja obuzimaju ljude kada se sretnu ili suoče sa decom sa invaliditetom, pri čemu dobar deo ne shvata šta će ta drugačija deca u obrazovnom sistemu. I često strepe kako će njihova sopstvena deca, ona iz „ne-druge“ grupe prihvatiti svoje vršnjake koji se razlikuju. Naravno, bez osnova, pošto deca i ne primećuju razlike dok ih ne „socijalizujemo“ i prevaspitamo prema sopstvenim merilima i pravilima.

Normativno stvari su drugačije, pošto je Srbija, kao potpisnica Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom, obavezna da osigura potpunu uključenost dece i odraslih osoba sa invaliditetom u redovno obrazovanje. Konvencija prepoznaje inkluzivno obrazovanje kao uslov za ravnopravno, nediskriminatorno i dostojanstveno školovanje OSI, kroz koje one mogu ostvarivati svoje potencijale i unapređivati mentalne i fizičke sposobnosti. To je izuzetno važno za svu decu koja su u startu sprečena da odrastaju kao ostala; kako za ona čija oštećenja nisu prepreka za kasniji produktivan život, tako i za onu koji kroz sistem vaspitavanja i obrazovanja mogu da se osposobe za koliko, toliko samostalan život.

I nimalo beznačajno, roditelje koji zbog posebnih stanja svoje dece ne mogu da funkcionišu kao drugi – često su sprečeni, bar jedno, obično

majka, da ne rade, a troškovi brige o detetu čija budućnost nije izvesna i bukvalno je skuplja od uobičajene roditeljske. Napokon, kada je o brigama reč, svaki roditelj deteta sa smetnjama i razvoju ili fizičkim oštećenjima, urođenim ili stečenim svedno, leže i ustaje samo sa jednim pitanjem – šta će biti kad mene ne bude?

Niko ne bira kakav će se i gde roditi, pa je i raspored dece koja imaju poteškoće u razvoju nekako „pravedan“, no nema sumnje da mnogi roditelji, posebno iz siromašnijih i marginalizovanih slojeva, ne znaju kakve su sve mogućnosti na raspolaganju njihovoj deci. Tome valja dodati strah od odnosa okoline. Pri čemu ne treba smetnuti s uma da je u svakoj populaciji na svetu 8-10 odsto sa nekom vrstom invaliditeta, što znači da svako od nas u široj porodici, među kolegama i prijateljima, komšijama i poznanicima ima dete koje je rođeno sa nekom poteškoćom ili je oštećenje stečeno. I, naravno, odraslu osobu sa invaliditetom, što je često gotovo isto, pošto dobar deo dece sa smetnjama ostaje dete čitavog života, bar u smislu da je uvek potrebna dodatna pažnja. Ne samo najbližih, već i uže zajednice, ali i čitavog društva.

A škola je jedno od najvažnijih mesta na kojima se sa manje ili više uspeha mogu rešiti problemi koji muče dobar deo ljudi.

J. J.

Strana II ➔

Branko Ružić, ministar za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj, o osetljivim grupama dece

Cilj je da što više dece bude u školi

Aktuelna epidemija izazvana korona virusom ispostavila je poseban račun u oblasti inkluzivnog obrazovanja, pa je pripreman set preporuka o uključivanju dece i učenika iz osetljivih društvenih grupa u obrazovanje nakon perioda učenja na daljinu

BEOGRAD // Na osnovu podataka reprezentativnog istraživanja Ministarstva za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj, osetljivim društvenim grupama pripada 7,8 odsto od ukupnog broja učenika, što je u ovom trenutku 58.311. Istraživanje je obuhvatilo 95 odsto škola (1.672 škole) i 93 odsto učenika upisanih u prošloj školskoj godini (746.467) i osnova je za mapiranje potreba ovih grupa učenika, rečeno je Danas u Ministarstvu.

Upitnik je razlikovao tri grupe učenika: pripadnike romske nacionalne manjine kojima je potrebna dodatna podrška u obrazovanju, decu sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i pripadnike drugih osetljivih grupa kojima je potrebna dodatna podrška, kao što su učenici iz porodica niskog socioekonomskog statusa, izbeglice, migranti i drugi.

Aktuelna epidemija izazvana korona virusom ispostavila je poseban račun u oblasti inkluzivnog obrazovanja, pa je pripreman je set preporuka o uključivanju dece i učenika iz osetljivih društvenih grupa u obrazovanje nakon perioda učenja na daljinu. Rad se, kako u Ministarstvu navode, planira i

Branko Ružić

Foto: BETAPHOTO / Emil Vaš

organizuje u skladu sa individualnim obrazovnim planom, a veliku pomoć i podršku u učenju pružaju roditelji. Takođe, u domovima za smeštaj dece i mladih nastava se realizuje na daljinu, preko koordinatora ustanove, koji

uputstva u vezi sa nastavom prosleđuje osobi koja je sa učenicima (vaspitač, medicinska sestra) i od kojih škola dobija povratne informacije.

J. J.

Strana III ➔

U Srbiji još nerazvijena praksa inkluzivnog obrazovanja

Mnoga deca sa invaliditetom isključena iz školskog sistema

Škola za osnovno i srednje obrazovanje „Mladost“

Dobra iskustva, ali predrasude ostaju

Strane II-III

Foto: OS „Miodrag V. Matić“

Osnovna škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju „Miodrag V. Matić“ u Užicu, jedina takve vrste u Zlatiborskom okrugu

Deci sa smetnjama u razvoju je potrebna stručna podrška

Strana IV

Svi mogu biti đaci!

Nastavak sa I strane

Na principima Konvencije UN zasniva se i Zakon o osnovama obrazovanja i vaspitanju, od čijeg donošenja (2009) počinje inkluzija u srpskom obrazovnom sistemu i sprovođenje Individualnog obrazovnog plana (IOP). Prema poslednjim zvaničnim izveštajima o stanju ljudskih prava u Srbiji, primena zakonskih okvira i inkluzivna praksa nedovoljno su razvijeni i problematični, zbog čega posebno deca sa smetnjama u razvoju ostaju marginalizovana ili čak isključena iz sistema redovnog obrazovanja.

Prema analizi stepena obrazovanja prijavljenih OSI u poslednjem popisu, svaka osma osoba sa invaliditetom nije nikad krenula u osnovnu školu. Novija istraživanja (IDEAS 2016) pokazuju da je osnovnu školu završilo 60 odsto onih kod kojih je invaliditet nastao pre školskog uzrasta i 45 odsto osoba kod kojih je invaliditet nastao tokom školovanja. Težem obliku diskriminacije izložena su deca sa smetnjama u razvoju koja se nalaze u rezidencijalnim ustanovama. Prema podacima Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu, svako četvrto dete predškolskog i školskog uzrasta u institucionalnom smeštaju obuhvaćeno je nekim vidom obrazovanja, dok redovnu školu ne pohađa nijedno dete sa invaliditetom. Zabrinjavajuće podatke daje i istraživanje organizacije MDRI-S sprovedeno 2016. u četiri rezidencijalne institucije, prema kome čak 56 posto ove dece nije uključeno u formalni obrazovni sistem.

Deca sa smetnjama u razvoju koja pohađaju redovnu školu suočavaju se sa brojnim preprekama. Nerazvijen mehanizam podrške i pomoći i usluga, fizičke barijere u školskim zgradama, nedostatak prilagođenih udžbenika i nastavnih sredstava, nizak nivo kompetencija nastavnickog kadra samo su neki od gorućih problema. Posebno treba istaći da su kod pojedinih prosvetnih radnika, ali i na nivou šire zajednice, uočljivi otpor i inertan stav prema uključivanju OSI u redovno obrazovanje. Iskustva Poverenika za zaštitu ravnopravnosti govore da je veliki broj pritužbi koje podnose OSI, među kojima se deo odnosi na diskriminaciju u obrazovanju. Takođe, kako pokazuju istraživanja (IDEAS 2016), 80 odsto građana i građanki smatra da prisustvo dece sa nekim oblikom invaliditeta u redovnoj školi loše utiče na ostalu decu, što je suprotno i ciljevima inkluzije i opštem dobru. Naime, OSI koje prođu sistem obrazovanja i steknu neko stručno zvanje u stanju su samostalno da prihode, što njima osigurava dostojanstven život, a istovremeno društvu u celini ostavlja deo sredstava za brigu o ljudima koji ne mogu samostalno da žive. Time se, između ostalog, rukovodila i država kada je predvidela obavezno zapošljavanje OSI u radnim kolektivima, jedne ili više osoba, u zavisnosti od broja ukupno zaposlenih, pri tome, nema studije koja pokazuje da su radni učinci OSI slabiji od učinaka drugih, ukoliko su raspoređeni na radna mesta koja su prilagođena njihovom nedostatku. Zbog svega napred navedenog i organizacije osoba sa invaliditetom, okupljene u nacionalnoj organizaciji, kao jedan od prioriteta imaju upravo uključivanje OSI u obrazovni sistem. **J. J.**

Napomena

Tekstovi su deo projekta „IMI HOĆEMO DA BUDEM O ĐACI“, koji se sufinansira sredstvima iz budžeta Republike Srbije – Ministarstvo za kulturu i informisanje. Stavovi izneti u sadržajima ne odražavaju nužno stavove organa koji je odobrio sredstva.

U Srbiji još nerazvijena praksa inkluzivnog obrazovanja

Mnoga deca sa invaliditetom isključena iz školskog sistema

BEOGRAD // Ni posle 11 godina od uvođenja inkluzivnog obrazovanja nema naznaka da su se poboljšale prakse uključivanja osoba sa invaliditetom u redovni školski sistem. Osim neadekvatne podrške deci sa invaliditetom, njihovim roditeljima i nastavnom kadru, ali i otpora prosvetnih radnika prema uključivanju te dece u redovne škole, uspostavljanje specijalnih odeljenja za osobe sa smetnjama u razvoju, koja su vraćena izmenama Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja 2017, predstavljaju oblik segregacije i nisu u skladu sa međunarodnim standardima.

šćići tako konvencije o pravima deteta i osoba sa invaliditetom. Bez obrazovanja, ova deca kasnije nemaju nikakve kvalifikacije za rad i samostalan život, te ostaju u ustanovama i do kraja života. Nedostatak personalnih asistenata i fizičke prepreke glavni su problemi deci i mladima sa motornim invaliditetom, i neretko se dešava da ne mogu da upišu željenu školu zato što nemaju pristup zgradi ili školskim prostorijama.

Redovno školovanje za decu sa senzornim invaliditetom predstavlja veliki teret za roditelje, dok u specijalizovanim školama preovlađuje medicinski pristup i nastavu organizuju defektolozi. Broj knjiga na Brajevom pismu je mnogo manji od onog što predviđa zakon, dok se audio snim-

Skućena ponuda zanimanja za slabovide i nagluve

Obim zanimanja koja se nude slepima i gluvima u srednjoj školi je veoma skućen. Oni se mogu edukovati za pakera, što je dvogodišnji stepen, ili pohađati četvorogodišnje smerove za pravnog tehničara i tehničara PTT saobraćaja, kako je u školi za učenike oštećenog vida „Veljko Radmanović“. Za gluve su predviđeni mahom trogodišnji ili čak dvogodišnji smerovi za pekara, frizera i knjigovesca, koje nudi škola u Jagodini, dok se u Nišu mogu obrazovati još i za bravara, šivača i kozmetičara. Danas se mnoga deca sa senzornim invaliditetom odlučuju za redovno školovanje ako imaju podršku porodice, ali veoma mali broj njih završi studije. Iako se po zakonu gluvim studentima moraju obezbediti tumači u visokom obrazovanju, ovaj vid podrške država nije obezbedila.

Najizraženija diskriminacija je kod dece sa smetnjama u razvoju, posebno one koja su smeštena u rezidencijalnim ustanovama, jer veliki broj njih nije ni uključen u obrazovni sistem i tu se stanje sporo menja. Tako je prema podacima Centra za prava deteta 2006. utvrđeno da je 60 odsto dece sa smetnjama u razvoju koja su živela u porodicama bilo van obrazovnog sistema, dok su ostala gotovo isključivo pohađala specijalne škole. Prema istraživanju Inicijative za prava osoba sa mentalnim invaliditetom (MDRI) tokom 2015, od 266 dece koja su u to vreme živela u institucijama, samo njih 116, odnosno 40 odsto pohađalo je školu. Kako navode iz Inicijative, postojala je praksa tzv. komisije da proglašavaju određenu decu „needucabilnom“ i na taj način ih unapred i trajno isključuje iz obrazovanja.

Ustanove su kao razlog navodile i nemogućnost da se obezbedi prevoz za decu od ustanove do škole, nedostatak finansija za lične pratioce, zahtevi škola da ustanova obezbedi medicinsko osoblje koje bi brinulo o davanju terapije ili presvlačilo decu koja koriste pelene. To je u velikoj meri opravdano, jer učitelji/ice i nastavnici/ice ne mogu da se bave tim delom obaveza koje slede uz decu sa smetnjama u razvoju.

Istraživanja su pokazala i da su upravo roditelji/staratelji najmanje zainteresovani za upis deteta u školu, što ukazuje i na slabu informisanost roditelja i staratelja o mogućnostima obrazovanja njihove dece. Tako ustanove, uz inertnost staratelja, same određuju ko jeste a ko nije za školu kr-

cima, kako tvrde iz zajednice slepih, ne mogu adekvatno opisati. Specijalizovane škole za gluve bi bile bolje rešenje kad bi se uvelo bilingvalno obrazovanje i učio znakovni jezik, za šta se ova zajednica zalaže. Nasuprot tome, gluvi se u tim školama uče da govore, iako mnoga deca i nemaju glasne žice, znakovni jezik savladaju na odmorima od starije dece, dok je učenje ostalih predmeta zanemareno. **M. M. Stevanović**

Škola za osnovno i srednje obrazovanje „Mladost“

Dobra iskustva, ali predrasude ostaju

U jedinoj školi u Pirotskom okrugu za decu sa smetnjama u razvoju podsećaju da sva deca imaju potrebu za znanjem, učenjem i razvojem, bez obzira na poteškoće koje ma njihovo stanje nameće

PIROT // Škola za osnovno i srednje obrazovanje „Mladost“ u Pirotu u kojoj se obrazuju učenici sa smetnjama u razvoju postoji od 1972. godine kao samostalna ustanova i jedina je škola ovakvog tipa u Pirotskom okrugu. Pre toga u pojedinim osnovnim školama u gradu postojala su tzv. specijalna odeljenja. Škola ima 49 radnika. Svi koji rade u nastavi su defektolozi, sem predmetnih nastavnika koji su prošli brojne edukacije za rad sa decom sa smetnjama u razvoju. Škola ima 99 učenika u osnovnoj i srednjoj školi.

– Nastava u školi „Mladost“ u ovoj školskoj godini se odvija u skladu sa stručnim uputstvom koje je škola dobila o načinu organizovanja nastave jer je mali broj učenika u odeljenjima. Imamo mogućnosti da organizujemo neposredan rad sa učenicima u prvom i drugom ciklusu osnovnog obrazovanja i za učenike srednjeg obrazovanja. U stručnom uputstvu je predviđeno anketiranje roditelja koji se izjašnjavaju o obliku nastave. Oni su se izjasnili da li žele da njihovo dete ima nastavu na daljinu ili da bude uključeno u neposredan rad u školi – kaže za Danas direktorka škole Vesna Todorović.

Prema njenim rečima, s obzirom da je ova škola za obrazovanje dece sa smetnjama u razvoju, u osnovnoj školi imaju zadatak da organizuju obrazovanje po redovnom planu i programu.

– Međutim, pošto su u pitanju deca sa smetnjama u razvoju, svako dete za svaki predmet, izborni predmet i slobodne aktivnosti ima uređen individualni obrazovni plan po kome napreduje i uči. To je specifično za našu školu i to je naš resurs jer dete ima mogućnosti da uči, napreduje i stiče znanja i veštine na kojima posebno insistiramo – kaže Todorović.

U ovoj školi se uglavnom obrazuju deca iz Pirota, ali ima i učenika iz Dimitrovgrada i Bašunice.

– Poslednjih nekoliko godina smo se potrudili da naša škola bude dobro opremljena potrebnim didaktičkim sredstvima. Imamo dve specijalizovane učionice, opremljen Montes-

Recept za borbu protiv predrasuda

Majka dvojice dečaka koji pohađaju nastavu u školi „Mladost“ Irena Gavrilovski Ilić izuzetno je zadovoljna opremljenošću škole i načinom rada sa decom.

– Najstariji sin, učenik osmog razreda, kome je dijagnostikovano autizam, od prvog razreda je u ovoj školi. Zaposleni u njoj su izuzetno posvećeni svom poslu i radu sa decom. Oseća se napredak kod njega i ove godine završava osmi razred. Jedan od blizanaca, učenik je trećeg razreda OŠ „Vuk Karadžić“ i sa bratom blizancem pohađa redovnu nastavu, ali zbog usporenog razvoja u školi „Mladost“ ima jedan čas nedeljno kao podršku. To je veoma značajno za njega. I drugi sin blizanac je imao podršku ove škole. Na samom početku bilo je određenih predrasuda okoline zato što deca pohađaju ovu školu, ali smo mi sve to prevazišli jer roditelj mora da bude iznad toga i da ima uvek u vidu šta je interes deteta i šta je dobro za njega, njegov razvoj i napredak – kaže Gavrilovski Ilić.

Kao profesorka srpskog jezika u OŠ „Sveti Sava“ u Pirotu ona ima i iskustva o tome kako sredina reaguje i kako se izboriti sa predrasudama.

ri kabinet i Senzornu učionicu. Imamo medicinsku sobu, takozvanu antistesu sobu i posebnu učionicu „Kuhinju-učilicu“ u kojoj deca vežbaju životne veštine. Ovu sekciju smo nazvali treningom životnih veština. U njoj se deca uče svakodnevnim veštinama koje će im biti potrebne. Imamo i logopedski i kabinet za psihomotornu reedukaciju – dodaje direktorka škole „Mladost“.

Todorović ističe da nisu sva deca ometena u razvoju obuhvaćena obrazovanjem u ovoj školi. Deo dece ide u Predškolsku ustanovu „Čika Jova Zmaj“, a deo školske dece sa smetnjama u razvoju pohađa redovne škole. Uz ogradu da nema dovoljno o informacija kako teče nastava u redovnih školama, naša sagovornica skreće pažnju i na stigmatizaciju koja prati ovu decu, bez obzira da li su u redovno ili specijalnom obrazovnom sistemu.

Dva obrazovna srednjoškolska profila

Srednja škola radi po posebnom nastavnom programu za dva obrazovna profila – mašinstvo i obrada metala, te tekstilstvo i kožarstvo.

– Rade po programu srednjeg stručnog obrazovanja za decu koja imaju smetnje u razvoju. Našu srednju školu trenutno pohađa 46 učenika u trogodišnjem obrazovanju – kaže Todorović.

Zoran Panić

Fotografije: Zoran Panić i arhiva škole „Mladost“

Foto: Unicef

Branko Ružić: Cilj je da što više dece bude u školi

Nastavak sa I strane

Kako je za Danas potvrdio ministar Branko Ružić, u saradnji s Ministarstvom Unicef je RTS-u nabavio softver za automatsko pretvaranje glasa u titlovan tekst kako bi se unapredila pristupačnost za gluve i nagluve učenike. – Posebna pažnja obraćena je i na udžbenike i nastavna pomagala, kao i na sam proces nastave na daljinu tokom vanrednog stanja i tokom priprema i realizacije male mature. Urađeno je i distribuirano 7.000 besplatnih prilagođenih udžbenika na Brajevom pismu, sa uvećanim fontom, u elektronskom formatu koje dobijaju učenici sa invaliditetom, ali i drugih besplatnih udžbenika za učenike koji se obrazuju po tzv. individualnom obrazovnom planu.

Zahvaljujući tome, u redovne škole ide više od 21.000 dece iz ove grupe osetljivih, dok je većina i dalje u specijalnim školama, ali sa trendom stalnog smanjenja. – Na osnovu rezultata istraživanja mapirali smo potrebe, a Ministarstvo sa Unicefom i EU započinje projekat Premošćavanje digitalnog jaza u Srbiji za decu iz osetljivih grupa, u okviru kojeg će biti razvijeni mehanizmi i obezbeđena podrška u opremi za romske i učenike iz ekonomski ugroženih sredina.

Posebna stavka je rad sa nastavnicima na unapređenje njihovih znanja, kao i značajnija podrška za pedagoške asistente

Jedinica za implementaciju projekta je uspostavljena i formiraćemo obrazovno-tehnološke biblioteke, klubove za učenje u 30 škola, a škole će dobiti po 60 tableta za ukupno 12.000 romskih učenika i drugih ekonomski depriviranih učenika, realizovaćemo obuke za 900 nastavnika i obezbeđićemo se laptopovi za sve pedagoške asistente u Srbiji (250 asistenata).

Ministar naglašava i da se nastavlja primena afirmativnih mera upisa u srednje škole i na visokoškolske ustanove kroz prilagođavanje

završnih i prijemnih ispita za učenike sa smetnjama u razvoju. – Rezultat ovih mera je povećanje obuhvata dece i učenika obrazovanjem, povećanje broja učenika iz osetljivih grupa na višim nivoima obrazovanja, povećanje učenika koji se obrazuju po IOP-u u redovnim školama, što je više od 21.000 učenika, uz trend smanjivanja broja učenika u školama za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

U odgovoru na covid-križu, rečeno je Danasu u Ministarstvu, tokom učenja na daljinu posebna pažnja je bila usmerena na rad sa učenicima iz osetljivih društvenih grupa, a podrška je pružena kroz mere individualizacije i nabavku 1650 uređaja i 2400 internet kartica, što je, prema njihovim podacima dobijenim na osnovu istraživanja sprovedenog sa UNICEF-om i Institutom za psihologiju, rezultiralo činjenicom da je 96 odsto učenika iz osetljivih društvenih grupa obuhvaćeno nastavom. **J. Jovanović**

Inkluzija i za decu migrante

U završnoj fazi je realizacija onlajn obuke za 1500 nastavnika za program Smanjenje stresa u situacijama migracija, kao i implementacija 58 grantova za škole koje obrazuju migrante, a u okviru Specijalne mere 6 koju realizujemo sa IOM (Međunarodnom organizacijom za migracije), a koju finansira Evropska komisija kroz Nacionalni IPA projekat. Započeta je i onlajn obuka za 300 nastavnika za primenu Srpskog kao stranog jezika.

– Pružamo podršku i u okviru projekta Akelius – digitalna inicijativa za učenje stranih jezika – Podrška obrazovanju dece izbeglica i migranata u Srbiji koji sprovodi Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja u saradnji sa kancelarijom UNICEF Srbija i Komesarijatom za izbeglice i migracije Republike Srbije – objašnjava ministar Ružić.

BROJ UČENIKA PRIPADNIKA OSETLJIVIH DRUŠTVENIH GRUPA, PREMA NIVOU OBRAZOVANJA

	Osnovne škole	Srednje škole	Ukupno
Učenici pripadnici romske nacionalne manjine kojima je potrebna dodatna podrška u obrazovanju	14.977 (3%)	1408 (0,6%)	16.990 (2,3%)
Učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom	10.756 (2,2%)	1870 (0,8%)	17.342 (2,3%)
Učenici pripadnici drugih osetljivih grupa	18.174 (3,6%)	4819 (2%)	23.979 (3,2%)

Izvor: Ministarstvo prosvete

* Napomena: brojevi u zagradi označavaju procenat učenika iz osetljivih grupa u odnosu na ukupan broj učenika na tom nivou obrazovanja

Osnovna škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju „Miodrag V. Matić“ u Užicu

Deci sa smetnjama u razvoju potrebna je stručna podrška

Savremena i veoma dobro opremljena škola pruža kontinuiranu edukaciju i rehabilitaciju dece sa svim smetnjama i teškoćama u razvoju. Za svoj rad, inovacije u didaktičkim sredstvima i metodama škola i njeni profesori, inače defektolozi različitih specijalnosti, višestruko su nagrađivani. Osim obrazovno-vaspitanog rada koji je prilagođen individualnim sposobnostima učenika, škola obezbeđuje različite vidove stručne podrške deci i učenicima sa različitim smetnjama u razvoju. Pruža podršku inkluzivnim timovima u tipičnim vrtićima i školama u celom Zlatiborskom okrugu

UŽICE // Osnovna škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju „Miodrag V. Matić“ u Užicu, jedina je škola te vrste u Zlatiborskom okrugu. Poput tipičnih škola, koje pohađaju deca koja nemaju razvojnih smetnji, zbog pandemije korona virusa, i u toj školi nastava se odvija onlajn.

Škola, koja nosi naziv po poznatom profesoru i defektologu, baštini dugu istoriju edukacije i rehabilitacije dece sa smetnjama u razvoju, koja je počela 1957. godine, kada je osnovano prvo odeljenje za decu oštećenog sluha. Sedam godina kasnije, formirana je Specijalna škola za slušno oštećenu decu, namenski objekat je izgrađen 1981. godine, a potom se otvara internat za smeštaj dece iz celog Zlatiborskog okruga. Pre deset godina, škola je počela da radi kao Centar za podršku obrazovanju i vaspitanju dece i učenika sa različitim smetnjama u razvoju.

Danas je to savremena i veoma dobro opremljena ustanova na oko 2.000 kvadratnih metara, koja pruža kontinuiranu edukaciju i rehabilitaciju dece sa svim smetnjama i teškoćama u razvoju. Za svoj rad, inovacije u didaktičkim sredstvima i metodama škola i njeni profesori, inače defektolozi različitih specijalnosti, višestruko su nagrađivani.

Osim obrazovno-vaspitanog rada koji je prilagođen individualnim sposobnostima učenika, škola obezbeđuje različite vidove stručne podrške deci i učenicima sa različitim smetnjama u razvoju. Pruža podršku inkluzivnim timovima u tipičnim vrtićima i školama u celom Zlatiborskom okrugu.

VRSTE PODRŠKE

Osim osnovnog školskog obrazovanja, škola nudi predškolsko vaspitanje i obrazovanje, rehabilitaciju, produženi boravak, ali i procenu sposobnosti dece sa smetnjama u razvoju, podršku roditeljima, profesorima i vaspitačima u tipičnim školama, kao i smeštaj i ishranu učenika.

Senzorna soba

Poseđuje nastavna sredstva, a opremljena je i specijalizovanim nastavnim sredstvima, ima digitalnu učionicu, senzornu sobu, audio-loški kabinet sa specijalnim aparatima i didaktičkim sredstvima za slušne i govorne vežbe.

Učionice se koriste i za individualnu rehabilitaciju i svaka od njih je opremljena potrebnim sredstvima i didaktičkim materijalima. Osim fiskulturne sale, škola ima i travnato dvorište sa parkićem za igru i rekreaciju, a na asfaltiranom delu je košarkaško igralište. Nudi i sadržajne sekcije i vannastavne aktivnosti koje su, takođe prilagođene, deci sa smetnjama u razvoju.

Direktorka škole koja tu dužnost obavlja već u četvrtom mandatu Zorica Vesović – koja je prva u Srbiji položila licencu za direktora takve škole u Srbiji – kaže za Danas da je to škola otvorenog srca koja se trudi da pomogne svakom detetu kome je takva pomoć potrebna.

– Nikada nijedno dete nije vraćeno. Postoje i liste čekanja, jer je sve više dece sa govorno-jezičkim smetnjama – kaže za Danas direktorka i posebno ističe stručnost, posvećenost i profesionalnost svog tima, bez koga, kako kaže, ne bi škola bila tako uspešna: – Da nemam tako dobar tim ljudi, ne bih bila direktorka već četvrti mandat. To su zaista veliki i plemeniti ljudi, veliki profesionalci koji su posvećeni svom poslu.

Vesović dodaje da je sve više dece u mlađem uzrastu sa govorno-jezičkim smetnjama, koja ne izgovaraju pravilno glasove i nemaju odgovarajući fond reči jer mladi roditelji ne govore dovoljno sa svojim decom, retko im čitaju, već ih radije prepuštaju televiziji, video-igricama, mobilnim telefonima, tabletima.

– To je pogubno. Naši logopedi su veoma opterećeni i rade i po pet puta više od norme. Zbog toga su liste čekanja na kojima je uvek oko dvesto dece za logopedijske tretmane, koji su veoma dugi procesi – objašnjava naša sagovornica i dodaje da bi takvih problema bilo mnogo manje kada bi mladi roditelji više pažnje i vremena posvećivali svoj deci i sa njima razgovarali.

INKLUZIVNI PRISTUP

U školi se organizuje razredno-predmetna nastava, što znači da od prvog do osmog razreda učenici imaju jednog razrednog starešinu, a druge profesore za predmete fizičko, tehničko i engleski jezik. Nastava se odvija po redovnom planu i programu IOP1 ili IOP2 (individualni obrazovni planovi), nakon što se obavi defektološka procena i tretman prilagodi svakom detetu.

Školu pohađa 25 učenika, od kojih pet boravi u domu. U internatu je i 55 učenika tipičnih srednjih škola, čime je škola postala i dobar primer inkluzivne prakse, koja se odvija kroz svakodnevnu socijalnu interakciju dece koja su upisana u školu i učenika tipičnih srednjih škola koji su smešteni u domu.

– U kontaktima sa njima, deca iz naše škole razvijaju socijalne i druge veštine. S druge strane, među srednjoškolcima, koji su smešteni u naš

dom, postoje deca koja se prvi put susreću sa decom sa smetnjama u razvoju, ali svi su prema njima veoma dobri i brižni – kaže Zorica Vesović.

Defektolozi koji rade u toj školi, pružaju i stručnu podršku za oko 200 dece u Zlatiborskom okrugu, a sa nekima od njih rade individualno u njihovim domovima.

Direktorka ističe da bi sva deca sa smetnjama u razvoju trebalo da pohađaju redovan sistem obrazovanja, a da će škola „Miodrag V. Matić“ postati resursni centar za podršku deci u tim školama. Škola je, kako kaže, u saradnji sa Ministarstvom prosvete, započela i tu proceduru. To znači da bi deca sa smetnjama u razvoju koja pohađaju tipične škole trebalo da prođu defektološki tretman u tom resurs centru.

ONLINE NASTAVA

Zbog pandemije virusa korona, i u toj školi odvija se onlajn nastava. Na osnovu dopisa Ministarstva prosvete, savet roditelja i školski odbor su se izjasnili da je takav način rada najbezbedniji za učenike. – Nastavne materijale, sa slikovnim porukama i prilagođenim tekstovima, šaljem roditeljima putem vibera ili mejla. Onima koji nemaju te mogućnosti materijale šaljem redovnom poštom ili ih naši defektolozi dostavljaju na kućnu adresu učenika – dodaje direktorka i navodi da je škola uspostavila

Vidljivi pomoci

– Iskonska želja svakog roditelja je da mu dete bude zdravo. Što je društvo razvijenije, utoliko su smetnje u razvoju prihvaćene. Nekada, pre trideset i više godina kada sam počela da radim, roditelji su krili takvu decu i nisu ih upućivali na školovanje, ali danas je uočljiv pomak i roditelji postaju svesni toga da je njihovoj deci potrebna stručna podrška – ocenila je Vesović.

odličnu saradnju sa roditeljima, koji dnevno komuniciraju sa razrednim starešinama i dobijaju od njih povratne informacije.

Ipak, kako ističe, roditelji bi više voleli da njihova deca budu u školi.

– U školi deca imaju različite aktivnosti, od redovne nastave, logopedskih i drugih tretmana, do vannastavnih aktivnosti i sekcija, korišćenja fiskulturne sale, učenja engleskog jezika i drugih kreativnih sadržaja. Ovakvo, život dece se svodi samo na boravak u kući – kaže naša sagovornica.

Za sada, zbog rizika od infekcije virusom korona, drugog načina, kako ističe, nema.

– Nema drugog rešenja. U pitanju su deca koja su pod različitim vrstama terapija i ona su osetljiva i u rizičnoj su grupi. Neka deca odbijaju da nose zaštitne maske i različito su reagovala na profesore koji su, uglavnom, bili prinuđeni da nose vizire – poručuje Zorica Vesović, direktorka škole „Miodrag V. Matić“.

Nenad Kovačević

Fotografije: Osnovna škola „Miodrag V. Matić“ i Danas

Podrška kompanija i pojedinaca

Uz odličnu saradnju sa lokalnom samoupravom i Ministarstvom prosvete, direktorka ističe da i mnoge kompanije, organizacije i pojedinci pomažu školu: – Postoje ljudi koji budu naši darodavci uoči Nove godine, ali su izričiti u zahtevu da budu anonimni i mi to poštujemo i pozdravljamo. Uplate nam 100.000 dinara i mi im pošaljemo račune iz prodavnica igračka, odeće ili nečeg drugog da oni vide šta smo kupili.